

Bydgoszcz 10.09.2024 r.

Prof. dr hab. Małgorzata Grela

Dziedzina sztuki, dyscyplina artystyczna sztuki muzyczne

Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

mgr Jing Li

ZLECENIODAWCA RECENZJI:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, pismo z dnia 04 czerwca 2024 roku. *Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. 2017 roku poz. 1789.), Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku (Dz. U. z 2018 roku poz. 261) w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora oraz art. 179 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 30 sierpnia 2018 r. poz. 1669)*

DOTYCZY:

- wszczęcia, na wniosek **Pani mgr Jing Li**, przewodu na stopień doktora sztuk w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne.

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie prof. dr hab. Pawła Łukaszewskiego, pisma informującego, iż w związku z decyzją tejże Rady, została powierzona mojej osobie funkcja recenzenta w przewodzie doktorskim Pani **mgr Jing Li** pt. *Twórczość pieśniarska*

Ferenca Liszta – analiza w kontekście wykonawczym na wybranych przykładach, pod opieką merytoryczną prof. dr hab. Ryszarda Cieśli. Wraz z pismem zostało dołączone dzieło artystyczne wraz z jego opisem.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ:

Praca doktorska mgr Jing Li pod tytułem *Twórczość pieśniarska Ferenca Liszta – analiza w kontekście wykonawczym na wybranych przykładach*, składa się z dzieła artystycznego zapisanego na nośniku CD oraz jego opisu.

Dzieło artystyczne stanowi rejestracja 8 utworów, kompozycji Franciszka Liszta. Wraz z doktorantką wystąpiła pianistka Beata Szebesczyk.

Wśród utworów znalazły się tytuły, takie jak:

Tre sonetti di Petrarca:

1. *Pace non trovo*
  2. *Benedetto sia'l giorno*
  3. *I'vidi in terra angelici*
- następnie:
4. *Oh! Quand je dors*
  5. *Enfant, si j'étais roi*
  6. *Die Lorelei*
  7. *O lieb', solang du lieben kannst*
  8. *Die drei Zigeuner*

Tre sonetti di Petrarca, w których pierwsza pieśń *Pace non trovo* wyróżnia się na tle pozostałych pieśni pod względem struktury kompozycji i barwy muzycznej. W pieśni występują liczne zmiany tempa: *agitato assai*, *lento-tempo ad lib.*, *allegro con strepito*, *piu agitato*, *lento*, *lento poco rit. il tempo*, *tempo I*, które są bardzo wyraziście przez artystki wykonywane. Dużą rolę odgrywa tu partia fortepianu, poprzez zapisy takie jak: tremolo, tryb półtonowy interwału oktawy w prawej ręce przesuwający się ku górze, czy

triolowe akordy kolumnowe, bardzo dobrze wykonane przez pianistkę. Doprowadzenie do *ff* w części A, ukazuje kulminację tego fragmentu pieśni, który jest wykonany przez artystki namiętnie i z dużą siłą ekspresji wyrazu. Wokalistka bardzo dobrze kontroluje technikę prowadzenia frazy wokalne przy dużej ekspresji wyrazowej, podkreślonej burzliwym zapisem w partii fortepianu. Wysoka tessitura partii wokalne w tej kulminacji, oparta na dobrej technice oddechowej, wykonana jest przez solistkę swobodnie bez usztywnień. Do ostatecznej kulminacji pieśni, Liszt doprowadza poprzez coraz wyższą *tessiturę*, aż do osiągnięcia dźwięku *ces3* (w górnej ossi partii wokalne), który trwa cztery miary, dzięki czemu słuchacz odbiera to napięcie w bardzo wyrazisty sposób. Ta pieśń artystyczna jest bardzo dramatyczna i wymaga od śpiewaczki świadomej pracy oddechu. Duża rozpiętość interwałów i wysoka *tessitura*, jest bardzo dobrze przez wokalistkę wykonana. Drugą pieśnią jest *Benedetto sia'l giorno*, która jest namiętną pochwałą i wspomnieniem miłosego uczucia. Ta pieśń różni się od pierwszej, zarówno w strukturze, jak i nastroju. Wstęp w partii fortepianu (preludium), zawierające się w taktach 1 - 9 w tempie *lento, ma sempre un poco mosso* w wykonaniu pianistki Beaty Szebesczyk, wprowadza słuchacza w ten spokojny charakter pieśni. Wejście partii wokalne w 10. takcie zaznaczone jest oznaczeniem *con anima*, które ożywia nieco ten spokojny charakter pieśni. Artystki subtelnie i lirycznie prowadzą frazę. Liszt, umiejętnie obrazuje zakochanie poety, poprzez określenie *sempre dolce* i *con anima*. Liczne *crescendo* i *decrescendo* ukazują niuanse znaczenia poetyckich fraz, które sopranistka wykonuje z dużą dbałością, prawdziwie przekazując emocje w nich zawarte. W partii fortepianu, akompaniament bardzo dobrze wpisuje się w lirycznie prowadzoną frazę przez śpiewaczkę. Ostatnia pieśń z *Trzech sonetów Petrarki* to *I'vidi in terra angelici costumi*, ukazuje miłość i uwielbienie do Laury. W warstwie muzycznej Liszt, poprzez akompaniament arpeggiów, delikatne triole i akordy w pionowych strukturach, przenosi ziemską miłość do sfer niebieskich. Pierwsze 13 taktów to preludium fortepianowe, które wprowadza w nastrój utworu, poprzez określenia takie jak: *andante* i *dolce misterioso* oraz *espressivo*. Wokalistka prowadzi linię melodyczną delikatnie, wręcz eterycznie podkreślając charakter marzenia sennego. W sekcji B pianistka swoją grą, nadaje odpowiedni charakter tej pieśni, realizując strukturę rozbitych akordów ósemkowych w prawej ręce. Wokalistka prowadzi frazę dobrą techniką legato, pozostając wierną znaczeniu słów. Kolejną pieśnią jest *Oh! Quand je dors*, chyba jedna z najczęściej wykonywanych pieśni przez wokalistów. W tej pieśni wokalistka stara się operować odpowiednią barwą głosu, która ma ukazać uczucie wielkiej miłości. Wyraźnie unika

przesadnej ekspresji, aby przekazać subtelność delikatnego uczucia. Duże emocje przekazuje za pomocą koloru głosu, odpowiednią artykulacją i agogiką, frazowaniem czy niuansami dynamicznymi (*pp – ff*). Partia fortepianu podkreśla ten oniryczny charakter pieśni poprzez liczne zmiany agogiczne i dynamiczne, które współgrają z partią wokalną. W zupełnie innym stylu i emocjach napisana została pieśń *Enfant, si j'étais roi*. Aby oddać napięcie emocjonalne, kompozytor wprowadza duże różnice dynamiczne i agogiczne, które szybko i kontrastowo zmieniają się. Wokalistka płynnie, poprzez prawidłową technikę oddechową, przechodzi od ekscytacji do łagodności. W partii fortepianu stabilne akordy ósemkowe w prawej ręce stanowią rytmiczną podstawę dla partii wokalne, dzięki czemu słychać integralność głosu z fortepianem. Pieśń *Die Lorelei* to bardzo popularna niemiecka pieśń artystyczna w dorobku kompozytora. Posiada formę sonatową, którą odnajdujemy głównie w utworach instrumentalnych. Liszt aż dziewięć razy zmienia metrum w pieśni, aby połączyć wszystkie wątki opisowe i dramatyczne w całość, co stawiało przed wykonawcami dodatkowe wyzwanie. Słychać dobrą komunikację pomiędzy artystkami, które poprzez bardzo dobrą współpracę muzyczną, zachowują ciągłość muzyki utrzymując spójność w prowadzeniu frazy muzycznej, mimo częstych zmian rytmu i tempa. Następną pieśnią jest *O lieb', solang du lieben kannst*, w której odnajdujemy spójność i płynność muzyczną z intensywną melodią wokalną. Większość utworu napisana jest w środkowym i przejściowym rejestrze sopranu. Śpiewaczka, poprzez prawidłowe *appoggio*, dobrze radzi sobie w płynnym połączeniu rejestrów głosowych (piersiowy i głowowy). Panuje także nad prawidłowym ułożeniem spółgłosek w języku niemieckim, aby je precyzyjnie i poprawnie wymówić we frazie muzycznej. Ostatnią pieśnią w dziele jest *Die drei Zigeuner*, która utrzymana jest w formie narracyjnej i nie posiada budowy formalnej czy regularnej struktury. Muzyka jest całkowicie podporządkowana treści tekstu. Dużą dowolność w tej pieśni odnajdujemy w warstwie ekspresywnej, którą artystki wypełniły swoją przemyślaną interpretacją. Zaangażowanie emocjonalne artystek wyczuwalne jest przy wykonywaniu partii zarówno pierwszego żywiółowego Cygana, grającego na skrzypcach, jak i drugiego palącego fajkę oraz trzeciego zanurzonego w śnie.

W zaprezentowanych utworach, bardzo dobrze komponują się w warstwie brzmieniowej, głos solistki i gra pianistki. Artystka posiada głos sopranowy, który jest wyrównany w skali i bardzo dobrze brzmi w wykonywanych pieśniach artystycznych. Jej barwa głosu dobrze prezentuje się w tym repertuarze. Doktorantka, dobrze podaje tekst w różnych

językach, zwracając uwagę na ściśle wymagania dotyczące dokładności i przejrzystości danego języka. Bardzo dobrze odnajduje się zarówno w zmianach dynamicznych, jak i częstych zmianach agogicznych. Dzieło artystyczne, jakim są pieśni skomponowane przez Liszta, napisane zostały w wygodnej tessiturze, co dla dobrze ukształtowanej w technice wokalne śpiewaczki, stwarza dużą możliwość przekazu interesującej interpretacji. Wokalistka, która dobrze opanowała technikę prawidłowego *appoggio*, w wykonywanych przez siebie pieśniach, prezentuje długie i elastyczne frazy. Artystki nastrojowo prowadzą dialog muzyczny. Partia wokalna i partia fortepianu wzajemnie przenikają się. Pianistka Beata Szabeszczuk gra nie tylko dobrze technicznie, ale także w sposób mistrzowski realizuje agogikę i dynamikę zapisaną przez kompozytora. Natomiast wokalistka, wykorzystuje dojrzałość muzyczną w swojej indywidualnej interpretacji tekstu i muzyki.

Do zarejestrowanego na płycie CD dzieła artystycznego doktorantka dołącza pracę pisemną, będącą w zamyśle teoretycznym jego opisem. Dzieło to stanowi rejestracja 8 pieśni artystycznych, kompozycji Ferenc Liszta. Wraz z doktorantką wystąpiła pianistka Beata Szabeszczuk. Praca zbudowana jest poprawnie pod względem metodologicznym. Składa się ze wstępu, czterech logicznie następujących po sobie rozdziałów, podsumowania, podziękowania, bibliografii i netografii.

We wstępie doktorantka wskazuje, że badania nad tymi pieśniami, dążyły do zrozumienia ich wartości artystycznych. Słusznie zauważyła, że twórczość Liszta i jego ciągle poszukiwania, pozwoliły mu na wykształcenie własnej, nowatorskiej techniki kompozytorskiej. Podkreśliła także, że kompozytor znakomicie rozumiał filozofię i literaturę epoki, dzięki czemu jego pieśni artystyczne są poetyckie i przepełnione *dążeniem do swobodnej ekspresji twórczej*. Biografię kompozytora, a następnie podsumowanie i analizę jego twórczości wokalne przedstawiła w czterech rozdziałach.

W rozdziale I, *Życiorys Liszta*, doktorantka dzieli go na trzy okresy:

- okres paryski i podróże koncertowe (1823-1848),
- okres weimarski (1848-1861),
- okres rzymski (1861-1886)

Opisuje najważniejsze osiągnięcia danych okresów twórczych. Podkreśla, że kompozytor w latach 40. zdobył sławę na europejskich scenach muzycznych i był prekursorem koncertowania bokiem do widowni, a nie jak było dotychczas tyłem. Dzięki temu zabiegowi publiczność mogła obserwować jego przebogată mimikę twarzy i odbierać bezpośredni kontakt z twórcą. W podsumowaniu doktorantka stwierdza, że *jego wirtuozeria i twórczość głęboko zapisały się w świecie muzycznym XIX wieku i odzwierciedlały ówczesne idee, kulturę i poglądy*.

Rozdział II, to *Muzyka płynąca z serca – wpływ życia muzyka na komponowane przez niego pieśni artystyczne*, który został podzielony na trzy okresy: 1. Paryż i okres podróży: tworzenie muzyki inspirowanej poezją mistrzów literatury takich jak: Petrarca, Heine, Wiktor Hugo oraz Johann Wolfgang von Goethe, 2. Okres środkowy w Weimarze: różnorodność tekstów i poszukiwanie bogactwa melodycznego i 3. Od Rzymu do egzystencji w Trójkącie miast: filozofia i duchowość w późniejszych pieśniach. Doktorantka bada wpływ życia osobistego kompozytora w różnych etapach jego twórczości. Analizuje styl, tło kompozytorskie utworów, znaczenie wykorzystanych w nich wierszy oraz kierunek linii melodycznej i zmiany rytmiczne.

Podsumowując ten rozdział doktorantka stwierdza, że w *barwnej karierze muzycznej Liszta znajdziemy zarówno sprawy świeckie, jak i zadumę nad przyszłością*. Podkreśla, że jego pieśni charakteryzują się unikalną strukturą, w której można dostrzec nie tylko jego umysł ale ślad całej epoki.

Rozdział III, *Franciszek Liszt i jego pieśni – omówienie utworów wybranych do prezentacji artystycznej, geneza powstania, kontekst literacki*, to ważny rozdział w opisie dzieła. Autorka omawia pieśni wybrane do prezentacji artystycznej, przywołując istotne okoliczności związane z genezą powstania utworów oraz analizuje konteksty literackie wybranej przez kompozytora poezji.

Rozdział IV, *Analiza zarejestrowanej koncepcji wykonawczej dzieła artystycznego – szczegółowa interpretacja obrazów emocjonalnych, struktury muzycznej i technicznej aspektów wokalnych*, w którym doktorantka łączy swoje praktyczne doświadczenia związane ze śpiewem oraz wiedzę w zakresie wykonawstwa pieśni artystycznych w celu dokonania analizy wybranych i zarejestrowanych na płycie CD pieśni. W podsumowaniu autorka zaznaczyła, że analizując pieśni Liszta skupiła się przede wszystkim na ich cechach muzycznych i strukturze partii wokalne. Jej celem było

zinterpretowanie tych pieśni, tak aby ukazać ich wyjątkowość, charakterystyczną dla muzyki romantycznej. W bibliografii znalazła się literatura, artykuły i netografia.

Uważam, że praca jest wartościowa i posiada walor poznawczy i edukacyjny. Doktorantka używa właściwej terminologii. Przypisy zostały wykonane prawidłowo, a cytowana literatura została dobrze ujęta. To wszystko sprawia, że praca spełnia standardy pod względem edytorskim i jest wartościowym przedsięwzięciem naukowym. Całość pracy jest dowodem wiedzy i doświadczenia doktorantki.

KONKLUZJA

Praca doktorska Pani mgr Jing Li stanowi ciekawe ujęcie tematu. Autorka, swoją analizą pieśni artystycznych, skomponowanych przez Franciszka Liszta w XIX wieku, pomogła spojrzeć szerzej na rozwiązanie pewnych problemów wykonawczych i interpretacyjnych w nich zawartych. Swoją autorską interpretacją tych pieśni, charakteryzujących się bogatą techniką wykonawczą i oryginalną organizacją strukturalną, ukazała ich różnorodność w estetyce muzycznej. Zaprezentowała teksty w kilku językach, co dodatkowo zwiększa złożoność ich wykonawstwa i ukazuje, że śpiewacy muszą nie tylko dogłębnie zrozumieć muzykę i literaturę, ale również prawidłowo przekazać złożoność każdego z prezentowanych języków obcych. Dlatego też, praca ta wnosi znaczący wkład w rozwój zarówno dyscypliny artystycznej, jak i całej dziedziny sztuk muzycznych. W sposób wyczerpujący rozwiązuje przedstawioną problematykę.

Wobec powyższego stwierdzam, że Pani mgr Jing Li rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła tym samym wymagania Ustawy.

Stawiam wniosek o jej przyjęcie

prof. dr hab. Małgorzata Grela

